

Právě začervenál se mezi větrovým šátek a mihla se drobná postava, než zrovna když jsem se měl přesvědčiti, že matkou černohlávka v rukou Némákových jest Maryška, hnul sebou vlak a po malé chvíli vjížděli jsme do města.

Zapomněl jsem na to, a pak se mi zdálo přece malicherným vážit do Novosad cestu jen proto, abych se přesvědčil, zdali tato poučná historie došla šťastného konce. Přece však poštěstilo se mi z nenadání spatřiti Maryšku ve funkci, která nepřipouštěla pochybností o Némákově štěstí. Událo se mi totiž nedlouho potom jíti zrovna pod známou sochou Panny Marie na Zeleném trhu. A tu seděla Maryška na trůně panímámy Tiché, jako její právoplatná nástupnice. Hlavu měla po prostu ovinutou rudým šátkem, jak je ženy hanácké nosí, a v oděvu jejím nebylo ani stopy bývalé strojivosti. Její kdysi přesličný obličej, vykazoval už sotva patrné stopy nápadné někdy krásy; Maryška zhubla, zaplatila své časné mateřství. V náruči chovala černohlavé dítě, neobyčejně silné, švitořivé a čilé, s nekonečným: „Mámo!“ na drobných rtech a ručkama stále sápadící se po matce. Vládla jím téměř obtížně svými tenkýma rukama. Než rysy její vyjasněny byly zvláštním výrazem smírným a šťastným; mimovolně pohlédl jsem vzhůru, kde nad točítým sloupem stojí královna nebes s Ježíškem. Z její měkké, dlátem baroku vyhlazené tváře vyzírá týž něžný, sladký cit mateřský.

San Jago.

I.

V ýborně, Pedro, ah, — dobře, dobře, — jen se drž! A jak vysoko nad metou! Budete sbírat, chlapíci, hahaha!“ smál se osmahlý mužík z plna hrdla, očima sleduje Pedrův míč ve vzdušné výšce; když pak viděl, že věštba jeho došla vyplnění a protivníci Pedrovi, marně lapající po míči a druh druhu překázejíce, v jednom klubku po zemi se válejí, dosáhl výbuch veselosti jeho takového stupně, jakého jen plíce lidské schopny jsou. Rozhodil rukama a smíchy překonán, vrhl se v celé délce své k nohám štíhlého licentiata, který jediný snad nesdílel s ostatním davem diváků všeobecnou veselost.

Stál dosti blízko u vojenského cvičiště, na němž se hra konala z obzvláštní dobré vůle plukovníkovy, který vzhledem k zítřejšímu slavnému dui, svátku sv. Jakuba, cvičiště ku hře propůjčil. Stál osamocen; snad ostatní držela uctivost k mladému theologu v patřičné dálce, aneb nezvyklost vídati podobné hosty při zábavách lidu; díval se na hru zanícen, s hlavou lehce nakloněnou. Na smědé líci střídal se úsměv s opovržením a trpkým hněvem a teď, když protivníci Pedrovi utrpěli tak citelnou porážku, spočinulo oko jeho jako s lítostí na postavě jich vůdce. Náhle trhl sebou prudce a obrátil se skoro celým tělem na zad, ještě však rychlejším pohybem odvrátil hlavu zpět. Bylť se ocitl naproti celému

davu cordobských krás, v nejbujnější veselosti tonoucích, a proto rychlý jeho odvrát. Domníval se, že zaslechl ve zvonivém smíchu hlas jemu nad jiné povědomý a — milý.

Směšné to počínání mladého a sličného licentiata vzbudilo u dívek za ním stojících novou vlnu smíchu, v níž ale nyní scházel milý onen hlas. Mladík si umínil, že se přesvědčí, klamal-li se dříve. Když bylo vše opět hrou zaujato, obrátil tvář jen zpola ke skupení krasavic, temné oko jeho zahořelo, a i tvář smědá zruměnila se hlubokým uspokojením — Anunciata byla přítomna. K vůli ní byl přišel dívat se hře v míč a vyhledal si stanovisko blízko u oněch dívek, na nichž poznal, že jsou z jeho rodiště, vsi neb městečka, (jak chcete), nedaleko Cordoby.

Dříve ji nespatriil a teď zaslechl její smích. Anunciata byla jeho sestřenicí a milenkou a on — theolog. Miloval ji, jako každý Španěl miluje, ohnivě od svého dětství, s zářem nezměněným po celý čas, co v Cordobě na akademii chodil, a ještě teď, kdy mysl jeho násilně obraceli k věcem nadzemským. A Anunciata? Ta chvěla se každým pomyšlením na něj a když v rozvášnění z ohnivého oka vytryskla jí slza, byla to slza vzdoru. Byla v takovém okamžiku dvojnásob krásna. Byla lepšího a vysokého vzrůstu, útlých bokův i nádherných tvarů — učiněná báseň: měřilať postava její, abychom užili akademického výrazu — „osm hlav“. A hlavinka? Prosím, vzrušte fantasií svou na stupeň nejžárnější a představte si tvář nejpřesnějšího rysu, velikých mandlovitých očí, ohnivé zornice, v níž Anunciata všecken vzdor své povahy soustřeďovala a která někdy až démonem se zableskla, nejmenších úst, malých až po krajní tu mez, za níž úměrnost přestává; konečně řekněme s největším básníkem španělským, pleť její měla barvu „rozžhaveného sněhu“.

Stará matička našeho reka, nad míru bigotní, zaslíbila Jaga, ještě než na svět přišel, stavu duchovnímu a učinila tím výjimku, neboť stav kněžský ve Španělech má ve svých řadách potomky jen lepších rodin; tím úsilněji lpěla stará vdova na svém úmyslu. A tak stál tu rek náš, v nadru plno myšlének, v boji proti sobě. Po přání své matičky měl již zítra za sebou zavřítí svět, plný rozkoše a bujarého života, a přece tak vřele miloval a byl milován. Blízko něho dlela zbožňovaná bytost, před ním prostíral se rozprouděný rej národní hry, v níž sám drohdy tak vynikal. Oh! Ještě cítí sílu v paži, pružnost v bedrách; jakby tančil míč po větrech!

Nový úspěch Pedrův vzbudil opět novou bouři pochvaly, a přinesl protivníkům jeho čtyry zase dávku hluchého výsměchu. Vůdce jich sám byl výborným hráčem, ale trpěl neobratností své čtyry.

„Co myslíš, páteříčku?“ ozval se horlivý Pedrův obdivovatel, onen osmahlý, hubený mužík, zvoník u sv. Jaga v Cordobě a zároveň otec spanilé Anunciaty. „Co myslíš, Jago, rozmilý licentiate, který bys tak rád z té černé kůže vylítl, co říkáš Pedrovi? Oko v hrsti, paže z oceli, pěst pružina! Všichni jste proti němu „tohle!“ a při tom naznačil svými prsty neskonalou drobnost slávy všech mladíkův okolo Cordoby proti Pedrovi, jehož pověst byla jaksi slávou zvoníkovou, jak později zvíme.“

„Vzácný Marillo,“ odpověděl mu velebníček, v němž se hrdost hnula, „nevím, co vás pohnulo k tomu, domýšleti se, jako bych rád vylítl z černé kůže, jak se zalíbilo katolickému zvoníku duchovní oděv nazvati, ale to vám pravím, že kdyby té kůže nebylo, ukázal bych vám i Pedrovi, jak se ve Španělech hraje „claro sacco“!“

„Svatý Kubo z Compostelly,“ čertil se osmahlík, svou sítí na kučeravé černé hlavě potřásaje, „obyvatelé nejkatoličtějšího království, slyšte, jak se tento černý brok rouhá Pedrovi, miláčku celé Cordoby, po němž“

se nejvznešenější dámy fantí, kterého však dostane jenom jedna a to moje dcera!"

Některí kolem stojící pokoušeli se o vtip vzhledem ku vznešenému postavení na věži u sv. Jaga, ale drobný zvoník nedal se másti a pronikavým hláskem dále se sápal, vida, že matador hry míčové, o němž byla řeč, Pedro, proudem hry veden, k našemu skupení se blížil.

"Pedro," říčel, "Pedro, pojď honem, jakýs lupič za kněze převlečený trhá tu tvou dobrou pověst; pojď, vraž mu svůj míč do úst!"

Pedro právě skončil vítězně partii a na znamení toho vymrštil svůj míč přesně kolmo do výše, skoro do nedozírna, a vztýčiv dva prsty rovně vzhůru, skloniv tuří šij, zachytil v ně zcela bezpečně padající míč.

Řev nadšeného diváctva odměnil jej za tento obratný kousek. Pedro jindy nedbal chvástavých slov svého nastávajícího tchána, ale teď, po takovém míčovém bravurním kousku cítil potřebu ukázati se divákům. Pružnou nohou a elegantním pohybem beder pokročil jako pravý caballero v před, až se ocitl u mladého licenciata, o němž předobře věděl, že jest jeho sokem. S chladnou zdvořilostí se pokloniv učinil tázavý, přepjatě elegantní pohyb rukou, zatím co okázale v druhé cigaretu kroutil. Všecky zraky kolemstojících spočívaly na tomto zajímavém skupení. Neméně chladně, s mdlým úsměvem odpovídal Jago na němou otázku:

"Buďte bez starostí, pane, nejsem převlečeným zlodějem a také se v nejmenším nestarám o vaši dobrou pověst, sice bych měl mnoho starostí," — jeho zbledlá tvář náhle zruměněla —, "pravil jsem toliko ctěnému Marillovi, vznešenému zvoníku u sv. Jakuba, kdybych nebyl zde v této klerice, že bych s vámi zkusil několik náběhů před metou."

"Řekl: 'ukázal bych Pedrovi, jak má hrát,' milý zeti," vmísil se Marillo, rozhlížeje se, jaký účinek "milý zeť" na posluchače učinil.

"Pane," odpovídal Pedro, každé slovo takofka ilustruje pohybem, což právě španělské šviháky tak zvlášť charakterisuje, "naskytuje se vám příležitost, abyste dokázal, co jste tak chlubně tvrdil; překáží-li vám klerika, snadná pomoc — svlečte ji!"

Jago sebou trhl a zasvítil očima.

"Nemám-li slova vaše pokládat za urážku," doložil Pedro a v celé své výšce se vypjal.

Kolem stojící vtěsnali se v malebné směsici do úzkého kruhu kolem těchto tří typických postav. Na poslední Pedrova slova zavládlo úplné ticho, jen netrpělivé volání vzdálených diváků bylo slyšeti. Jago, který již dříve, jako Pedro, ukradím několik pohledů na Anunciatu byl vrhl, ve mžiku i teď plamenným zrakem na ni popatřil a vida jen nepatrný pohyb jejích krásných rtů, jenž běloskvoucí zuby jen málo obnažil, rozhodl se okamžitě. Plaše jenom pohlédl na množství kolem shromážděné, již reptající, sáhl rychle ke krku a roztrhl kleriku, nedbaje, kde jaký knoflík, celý bled. Marillo pokřižováv se, uskočil. Mezi kolem stojícími vzletěl na chvíli hlas obdivu či úžasu, neboť z kleriky vyloupl se sličný caballero v malebném obleku z okolí cordobského. Jest jasno, že Jago nepřišel proto, aby se hře jen díval. Krátký kabátec z tmavomodrého sametu sáhal mu sotva do polou zad, spodky též látky, spjaty černým pásem, po kolena; jen síť na vlasy a klobouček s ohnutou střechou scházely.

Pedro zahodil cigaretu, kynul mu rukou, a oba ubírali se na cvičiště. Před duší Jagovou mihl se obraz chudé světničky s ubídněnou, dobrotivou matičkou, ohlédl se však po Anunciatě a pod jejím v pravdě démonickým pohledem zatočila se mu hlava i kráčel jako oběť za Pedrem.

"Slyšte, Pedro, budete unaven," řekl tiše.

„Vyrovnáme se, neboť už bude dávno, co jste hrál poslední partii a ostatně —“ tu učinil mimický posunek, který měl vyjadřovati nesmírné opovržení.

Obě strany, které zatím, co Pedro s Jagem jednal, odpočívaly a nejbližší stojící diváky hlasitými nadávkami bavily, na něž jazyk Calderonův neméně než Petöfiho jest bohat, vzechopily se a obklíčily své matadory.

Jago obrátil se k Fernandovi, vůdčímu tlupy Pedrově protivné, svému příteli, který mu byl, jak se zdálo, zapůjčil i šat, v němž se teď Jago objevil.

„Jedná se, pánové, jen o nás dva, mne Pedra de Calanchas a tamto velebného pána Jaga; příjmení jeho neznám!“ pravil Pedro ke hráčům s nejelegantnější úklonou, která byla hlavně pro diváky vypočtena a otočiv se na podpatku volného střevíce a vyhledav si pramalý míč, postavil se těsně k metě, trámci to na dvou vysokých tenkých tyčích na přič položenému. Proti němu s druhé strany postavil se Jago s míčem v levé a s proutěnou palestrou na pravé navlečenou.

Rozdílný byl vzhled obou. Pedro překrásně rostlý, ač trochu obhroublý, nesl pyšně na mohutné šíji typickou hlavu, víc podélnou, maurického rázu s bronzovými, nehnutými svaly; jeho skvoucí oko jako kdyby se nikdy za víčkem neskrývalo. Bylo při něm přes dělanou eleganci něco hrubého a odporného, což na povolání jeho, „vzdělavatele“ a obchodníka s býky k zápasům, upomínalo.

Jago byl jako z jiného světa, mladík velmi krásný, štíhlý, útlý a přece jadrný; směď jeho tváře byla ruměncem zvýšena. Počínal si nesměle jako dítě a přece se byl tolika odvážil. Přelétl zrakem daleký kruh diváků, dílem stojících, dílem ležících v nejrůznějších a nejmalebnejších polohách, jichž postavy se určité proti záři zapadajícího slunce odrážely, a vzdechl si trhavě z hluboka, — vzpomněl si na matku. Po levé straně zahlédl vlající šátek; znal jej dobře. „Alea jacta est,“

pomyslel licentiat. Což bude-li poražen? Jeho čin bude pak dvojnásob směšný a k tomu Pedro! Tento zahlédl, jak Anunciata kývnutím licentiata povzbudila.

„Ajaj, také známosti s Anunciadou! Zdá se mi, že budu muset své nastávající ženě mnoho z hlavy vyhánět,“ řekl posměšným hlasem, špatně však tlumil svůj vztek přetvářkou. „Nuž, počneme!“

Jago přemohl své pohnutí a napřáhl levou ruku. Hluboké ticho nastalo. Lehkým hnutím ruky mrští míčem přímo k metě a přehodil ji tak, že se zdálo, jakoby se míč přes trámec byl překulil. Byl to mistrovský kousek jisté ruky. Pedro se sklopenou hlavou, hledě do písku, stavěl se, jakoby Jaga ani nepozoroval. V okamžiku však, kdy měla malá ta kule dopadnout, zachytil ji svou palestrou a již letěla přímo do výše silou, jakou by nikdo nebyl v tom nepatrném pohybu hledal. Ale v témž okamžiku přehoupl se jeho vlastní míč s neměsí jistotou přes metu a mžikem konal touž větrnou cestu vymrštěn palestrou Jagovou. Tento s hlavou na zad mocně skloněnou, silně vrývá paty do písku, rychle po zpátku běžel, nespouštěje při tom s očí svůj míč, Pedrem nazpět hozený. Nyní jednalo se o to, míč s hroznou rychlostí dopadající zachytiti palestrou a jej, aniž by se ho jinak dotekl, co možno prudkou ranou odraziti. Ve hře o dvou nesmí míč po celou partii na zem dopadnouti; stane-li se tak aneb umdlí-li jeden hráč, jest skončena. Jago stanul jako přikován, vztýčil ruku rovně, jakoby věděl, že míč zcela jistě na palestru mu vletěti musí, bleskurychle opsal touto mocný půlkruh na zad a míč letěl v nízké parabole se zvucným bučením nazpět. Pedro očekával svůj míč zcela jinak. Bylo na něm viděti mistra této národní hry, který zná zákony vržené hmoty lépe než mnohý profesor v Salamance a čas dopadu pouhým okem odhaduje. Učiniv tři neb čtyři kroky stranou, stál tiše, jakoby mu po míči, který rovně k němu letěl, nic nebylo. Ovšem sledoval

bystrým zrakem sotva znatelný stín jeho po sypkém písku. V tom naklonil lehce hlavu a zachytil jej temenem. Míč do hezké výšky poskočil, ale v tom udeřila naň zase palestra. Tento Pedrův kousek uvítán byl jáсотem mužů, kýváním šátků žen. Celé množství, nad nímž vznášely se v hasnoucí záři slunce oblaky dýmu z cigaret, které div že i nemluvnata v ústech neměla, rozvlnilo se, rozjařilo, dýchalo uspokojením. Byl také v pravdě zajímavý pohled na oba zápasníky. Každý sval těla jejich chytal a odrážel míč, obě nohy budily za sebou kotouče prachu, klobouk a síť Pedrova dávno válely se v prachu. On sám prováděl nejpodivnější obraty těla; byla to spíše gymnastická produkce a zdálo se, že jen náhodou míč odrážel. Brzy zachytil jej hlavou, brzy tou neb onou nohou, jen rukou ne — to jest proti pravidlu; tu otočil se na podpatku, zas metl kotrmelec, skočil proti míči do vzduchu. Zvoník Marilla řval obdivem a válel se nadšením pro svého zetě. Ale nejen on, i jiní horkokrevní byli by nejraději rozkoši z kůže vyletěli. Tlumený jek a jadrné udeření do sousedova boku jsou jen slabým výrazem andaluského nadšení. Jinak počínal si zase Jago. Každé hnutí jeho již samo sebou bylo elegantní a výborně slušel mu ten malebný кроj pro úhledný pohyb jako stvořený. Óh gracie! Tento vrchol veškerého pojmu španělského o umění! Vždyť Španěl, ovšem prostý, má právě takový požitek z torera graciesně býka zabíjejícího, jako z virtuosa, jenž elegantně smyčec vede a příliš falešně nehraje, a z kněze, který rychle a obratně mši slouží.

Záhy měl Jago na své straně veškeré slabší pokolení divákův, a co hlavně váží, sešedivělé amatéry staroslavné hry míčové. Pedro podobal se rozpustilému clownovi, Jago dokonalému virtuosu; Pedro byl polličinel, Jago seladon. Tento nebyl k poznání — tak se změnil nesmělý licentiat; vlastně licentiatem již nebyl, neboť dnešním výstupem vyloučil se sám z posvátného

stavu; urazil jím církev a odcizil si také matku, která se k němu asi již více znáti nebude. Na to však Jago nepomyslel v zápalu hry, ani neslyšel povzbuzujícího volání diváků; všechna činnost rozohřátého mozku soustředila se jen v míči a v palestre. Mimovolně sestupovali diváci na cvičiště a obklíčili oba hráče; marné byly výstrahy a napomínání. Anunciata přiblížila se až k Jagovi a očima se vpila zrovna v jeho rozpálenou tvář. — Jago ji neviděl. Právě rozehnal se k prudkému úderu a — nevím, stalo-li se tak náhodou či uměním — oba míče setkaly se ve vzduchu. Oba zápasníci šťastně svoje míče zachytili rukou, což je v tomto ovšem velmi řídkém případě nejen dovoleno, nýbrž přikázáno. Tu se bodří Cordobané více neznali. Očekávání zítřejšího svátku a slavnosti, jakož i ohnivě nevadské naladilo milé jircháře k výstřednostem radosti a uznání.

„Výborně, Jago, výborně hochu!“ rozléhalo se po pláni již soumrakem pokryté, což dodávalo malebným skupinám ještě dobrodružnějšího rázu. Pedra bodla chvála Jagovi volaná, i chtěl nějakým brilliantním obratem nestálou přízeň obecnstva k sobě obrátiti. Běžel ku předu, bůhví co v úmyslu maje, s očima na protivníka svého vytřeštěným. Jago stál s nohama lehce rozkročeným, bystře hledě na Pedra; dráhu svého míče jenom tušil. Ujal jej svou palestrou, zatočil jím dvakrát kolem hlavy a již letěl sviště vzduchem přímo k Pedrovi. Ten řítit se proti míči, náhle však převrátil se na znak, nohama vzhůru! Míč byl ho udeřil zrovna doprostřed rozlícené tváře. Oblak prachu jej zakryl. Vítězoslavný hluk a křik, jenž nastal, přivedl Jaga k paměti. Něco takového se nestalo, co se snad „majas“ hraje. Pedro, kterého před půlhodinou vynášeli jako reka národní hry, jež nazývali chloubou Cordoby, byl zapomenut. —

„Můj Jago,“ ozval se sladký, altový hlas po boku nešťastného licentiata a jemná ruka s vějířem položila se na rameno jeho, „můj vítězi!“

„Anunciato, nezapomínej, že jsem kněz, že již zítra —“ jekal Jago.

„Hahaha!“ zasmál se černooký diblík, „o příštích toreros půjde arcibiskup toledský v plném ornátě potýkat se s býkem!“ A foukla mu dým z cigarety plnými ústy do tváře.

Jago pohlédl na svého krásného démona, jehož obličej k němu tak byl skloněn, že se její dlouhé řasy rozobněných tváří jeho dotýkaly. „Kéž bych tě mohla tak zlíbat, jak bych si přála,“ zašeptala vášnivá dívka.

„Ach, jsem na věky tvůj, — jen kdyby Pedra nebylo!“ mumlal Jago beze smyslů.

„Kdyby Pedra nebylo,“ šeptala Anunciata a oči se jí v temnu zaleskly.

Tak hovořili spolu prostřed soumraku, prostřed prachu, prostřed hlučného potlesku velikého tlumu lidí, z nichž nikdo nevěděl už, proč jásá a komu tak šíleně slávu provolává.

„Ve jménu všech ďáblů,“ zasyčel za milujícími jedovatý hlas a drobná postava Marillova vynořila se ze tmy. Z počátku nebyl slova mocen.

„Já to vždycky tušil, že ten čistý páter za mými zády —“ syčel mezi zuby, „ale tvé štěstí, že tě chrání zákaz pod klatbou, jinak bych za sebe nestál!“

Přes své rozechvění nemohl Jago potlačit úsměv. Chtěl něco odvětit, ale Marilla, přistoupiv těsně k němu, tajuplně prohodil: „Jago, jen ve tvém prospěchu, — Anunciata jest Pedrovi zasnoubena; nedělal by mnoho okolkův, a víš, ruku má jistou!“

Po té uchvátil Anunciatu za ruku a chtěl bez pochyby rychlým ustoupením s jeviště učinit výstupu konec; šlo mu hlavně o Pedra, „milého a bohatého zetě“. Ale sličná dcera vyrvala mu náhle svou ruku a vrhla se vášnivě mladému theologu kolem krku. Dlouhé vteřiny uplynuly v palčivém polibku za komické zlosti zvoníkovy.

V krátké chvíli zbyla na rozsáhlém cvičišti pouze Jagova klerika, poslední stopa po jeho duchovním povolání.

II.

Nevím, je-li Vám všem znám způsob, jakým se do nedávna na velikých katedrálách i značnějších zvonících ve Španělsku vyzvánělo. Ještě i teď na některých věžích zvony nejsou zavěšeny uvnitř v kobce, ale jen v obloucích okenních, z velké části volně do vzduchu vyčnívající. Jsou to praví obři mezi zvony a tímto podivným umístěním měla se patrně ukázat velikost těchto hlasných pobadačů k pobožnosti.

I v Cordobě na kostele sv. Jakuba nalézají se stejnojmenný obrovský zvon, jehož mohutné srdce tluče jen ve slavné dni svatému z Compostelly zasvěcené. K rozdráždění toho kovového netvora jest zapotřebí veliké neohroženosti a chladné krve; úřad slavnostního zvoníka jest tedy čestný a svěruje se vždy mladíku váženému, velmi obratnému a srdnatému. Nebo při zvonění letí tento na provaze se zvonem z věže nad střechy a zase do vnitř věže...

Marilla, aby zamezil další setkání se Jago s Anunciadou, vzal tuto s sebou na věž. Nalézali se oba ve zvonici.

Širokou okenicí linulo se klidně měsíčné světlo s kouzelným, modravým přísvitem jižní noci letní. Dárkyni této chladné záře bylo viděti právě vycházeti nad Guadalquivirem, lunu velikou, jasnou a nádhernou, v nesčetných liniích na vodách široké řeky se obrazyjící.

„Jako hostie nad zlatým kalichem,“ poznamenal poetický zvoník, leza po řebříce; v jedné ruce měl

hrnec s olejem, v druhé kleště, jimiž utáhne šrouby sv. Kubovi, jak nazýval svůj zamilovaný zvon i jeho patrona v nebi, oba stejně důvěrně, — snad mu byly týmž pojmem.

Jatě*) zdála se luna jinakou, pohlížela totiž na ni skrze chvějící se slzu a viděla cosi jako tisíc zlatých mušek. Ležela polou tělem v okenici; hlavu, již bez závoje, měla položenu na sepjatých rukou, však skoro až k lokti skleslou. Z pletence modravých vlasů plála stříbrná rukojeť jehlice v oblíbeném tvaru hezké, tenké dýky, jak ji Andalusanky často nosí. Však také každý švihák ví, co značí prudký pohyb ruky ku hlavě u rozlícené dívky.

Z hloubky, z té bizarně osvětlené spousty budov slohu maurického, zkaženého novějšími přístavky, dorážel sem slabý hukot castanětt, cinkání pandera a někdy jásavý hlas při kytáře. Celá Cordoba patrně tančila fandango neb bollero. Však toho dbala Jata, jindy divá tanečnice, málo. Srdce jí tlouklo bouřlivěji než pandero a myšlenky vířily prudčeji než bollero. Zrovna nad ní v okenici ladil otec Marilla zvon a každým poklepáním na zvučný kov přešel Jatu zimničný mráz.

„Zejtra, Kubíku, tě podrbe Pedro, můj zeť,“ hovořil Marilla zpola ze zvyku, zpola z úmyslu a suchým kotníkem zostra naň poklepáváje, vyluzoval zvučnou odpověď.

„A slavný to chlapík — Pedro,“ mluvil dále, „jen ta dnešní historie s tím Jagem! — Páteříček — breviář a ne míč aneb docela — děvče. Však uvidíme zítra!“ A zaskřípal šroubem.

„Jsem na věky tvým — jen kdyby Pedra nebylo!“ hučelo Jatě v uších. Kapka oleje spadla jí na nahou ruku; zdálo se jí, že je to krev. Zachvěla se.

*) Zkrác. Anunciata.

„Zítra slavné zasnoubení a v týdně svatba,“ švitořil mluvný Marilla; „pak bych věznictví nechal, kdyby jen Kuby nebylo,“ řekl něžně a objal svůj zvon, aby zvenčí zavěsil nový, konopný provaz.

Ten dotkl se Anunciaty. Jakoby ji had byl uštknul. „Kdyby Pedra nebylo,“ hlodalo jí stále na mysli. Zdola někdo zajásal, zde to znělo jako ston umírajícího. Hlava jí sklesla docela; bylo jí, jako kdyby se byla britká jehlice ve vlasech vztýčila a do hlavy zabodla.

Ležela tak dlouho, Marilly již dávno ve zvonici nebylo. Bollero, castanětt i jásot umlkly, lampiony pohasly, měsíc dávno se vznesl nad Cordobu a snul paprsky svoje k tajemnému dílu noci. Příboj myšlének dívčích rozbíjel se stále o Pedra a Jaga... Pojednou vzchopila se štíhlá její postava, vyhoupla se na okenici, Jata udržela se divem rovnováhy v té závratné výši, rukou chopila se provazu, druhou namáhavě vypletla z vlasů svou pěknou, tenkou dýku, jako šíleně pohlédla na okamžik do měsíce a rázem přeřízla, vztýčivši se na špičkách, tři neb čtyři prameny provazu. Nůž byl britký, nebylo řezu na pohled znáti. Plaše seskočila pak Jata a odběhla.

Na druhý den zaskvělo se jitro veškerou nádherou jižního slunce a rozlilo skvostnou záři po náměstí před kostelem sv. Jaga. Nadchlo starožitnou budovu kouzlem průhledné, vzdušné krásy a hemžícímu se množství propůjčilo pestrosti, jakou možno viděti jen při slavnostech oněch dvou jižních národů s vřelým srdcem a vzrušenou myslí, Španělův a Vlachův.

U paty majestátní věže stála oddělená tlupa, Pedro a soudruzi. Pedro byl snad nejhrdějším Andalusanem; po včerejší porážce nebylo ani stopy. S nevýslovnou nonchalancí nesl na jednom rameni krátký pláštík, ruku

maje zastrčenu za širokým pasem s rudým podkladem, cintou. Krátký kabátec z černého sametu s mohutnými knoflíky stříbrnými obkládal těsně mohutnou hrud; vše bylo na něm ladné, pyšné, jen choré čelo jeho jevílo zasmušilost. Dnes měl výminečně místo sítě červený šátek na hlavě a u pasu dva dlouhé fábory téže barvy, jakožto zvoník vyvolený. Družina jeho hlučně se bavila, provázejíc hlasitým smíchem své tvrdé vtipy a bujné poznámky o venkovských kráskách, které snad až příliš okázalou pozornost štíhlým banderillerům*) věnovaly.

V tlumu nejbližší stojících charronů**) nastal vlnivý pohyb a škádlivý smích. Otylými postavami prodralo se asi dvacet mladých mužů, vesměs slavnostně oděných; v čele jich Jago i přítel jeho Fernando, zabráni v rozmluvu, jež patrně měla obveseliti zasmušilého vítěze včerejšího. Jago krácel se svěšenou hlavou, málo všímaje si žertů soudruhů svých, až stanul před sokem svým v lásce a obratnosti. Tento pozoroval ho již, jakmile se byl objevil, okem planoucím a povržlivě skříveným rtem. Teď vyhrnul se celou svou hřmotnou postavou, jakoby Jagovi zameziti chtěl přístup do chrámu, a zhruba zakašlal. Tvář jeho zbrunatněla. Přívrženci obou těchto hlavních osob oněměli; pozorovali, jak Pedro pohrává hořící cigaretou v ruce, jakoby ji licentiatu ve tvář hoditi chtěl, po jakéž urážce obyčejně — teče krev.

Ticha však použil jeden ze soudruhů Pedrových a prodrav se pod mohutnými lokty jeho, postavil se před Jagem s jakýms objemným, poprášeným, černým cárem v ruce a prohodil s úsměškem:

„Pátère, velebníčku, včera jste, tuším, cosi zapomněl za městem, a já věděl, že budete rád, když vám to donesu. Hleďte, vaše klerika, nahledal jste se jí asi!

*) Banderilleros, toreros, zápasníci s býky.

**) Charro, sedlák, venkovan.

Co by říkal náš milý svatý, kdybyste přišel k němu jako nějaký kaballero, nepoznal by vás. Hrome, a váš patron!“ a rozestřel pobláčenou, rozedranou kleriku přímo před nosem Jagovým. Hlučný, třeštivý smích provázel tento nemotorný výsměšek. Fernando v prudkém pohybu chtěl se na hance vrhnouti, ale zsinálý Jago zadržel ho křečovitě za ruku a druhou chopiv povržený svůj šat kněžský, vytrhl jej vtipálkovi. Pedro zapomněl na svůj záměr, vstrčil obě ruce za pás a kolébaje se v kolenou smál se z plných prsou; nalézalť vtip svého soudruha rozkošným.

„Pablo Puerto!“ promluvil pohaněný sípavě hlasem strhaným, „máte pravdu. Ale nevěděl jsem, že, není-li v aréně býků k porážení, zabýváte se sbíráním veteše. Aby však nebylo vaše namáhání marným — jakousi maličkosť!“ doložil, sáhnuv do kapsy u vesty, jediné to v celém obleku od Fernanda vypůjčeném.

Jago měl teď smíšky na své straně, ale hned nastal opak: nešťastný licentiat, marně hledal v jediné své kapse — nenalezl ani haléře.

„Vidím, že svatá církev špatně obmyslila svého sluhu,“ vmísil se tu Pedro, vyňav svůj objemný měšec ze spod pasu; „mohu-li tedy posloužiti!“

Tlupa kolem se chechtala, smích nakazil všecky a brzy smálo se celé náměstí, aniž vědělo čemu.

„Abys však přece nezůstal bez odměny —“ vzkřikl Fernando a hnál se po Pavlovi; ale byl zase Jagem zadržán. Tu v prostřed hluku a smíchu, v nějž se již mísily rozpustilé výkřiky rozjařené veselosti, ocitl se mezi oběma přáteli mohutný sedlák s objemným břichem a vece hlubokým hlasem v ozdobné mluvě andaluské:

„Sotva se to, milý Pedro, srovnává s vaší důstojností, jakožto vyvoleného zvoníka, v den sváteční, před chrámem bavití poctivý lid neslušnými šprými s duchovním oděvem, místo co byste se měl modlitbou připravovati. Já na vašem místě bych se styděl!“

„Pravdu má, pravdu,“ ozvalo se několik hlasů porůznu.

„Pěkný zvoník, zkažená mládež!“ voláno z druhé strany.

„Není hoden na věž vylézt,“ byl konečný úsudek všech.

„Měl byste tuhle Jaga odprosit, ten má více práva z vás úsměšky si tropit, jak včerejšek dokázal,“ ozval se opět důtklivý hlas obrovitého charrona. Pedro rděl se, chvěl a bledl.

„Ať žije matador Jago!“ ozvalo se z nejbližších řad a hned po té opakovalo slova ta několik set hrdel.

Mohutnému kárci Pedrově zalichotil tento projev souhlasu vrtkavého lidu i postoupil v před a pokynul k mlčení; patrně docílit chtěl nových triumfů.

„Ticho, Blas z Fuenty chce mluvit, poslechněte!“

Charro vstrčil ruce za pás, rozkročil se nohama, co mu stačily, a spustil po kazatelsku:

„Poctiví lidé, milí a ctihodní mistři cechu jirchářského! Já jsem hrd, vy jste hrdi, celá Cordoba i celá Andalusie jest hrda na to, jak tuhle statečný Jago, včera, na cvičišti, při hře míčové, a všichni jste to viděli, tamhle Pedrovi — kterého jsme všichni pokládali za mistra, jenž ale na míč ani podívati se neumí, poněvadž je šilhavý — jářku Pedrovi ukázal, jak se bere palestra do ruky a udeřil jej míčem do tváře. Dobře, ale dnes na svátek sv. Jakuba z Compostelly pohanil Pedro našeho milého vítěze ve spolku se svými přáteli a stropil si smích z oděvu duchovního, jak jste všichni viděli. Proto, když urazil nejen Jaga, ale i mne i vás i celou Andalusii, proto chceme zadostiučinění, proto ať postoupí svůj čestný úřad uraženému Jagovi!“

Tato důrazná a umělá řeč neminula se s očekávaným výsledkem. Nastal ohlušující ryk a jen z posunků proti Pedrovi, který stál jako z kamene, dalo se souditi na souhlas s řečí Blasovou.

Ihned našli se dva ochotní, kteří přikročivše k Pedrovi úžasem a zlostí bezdechému, fábory od pasu mu odepínati začali. Ten hněvné oči upíraje o Jaga, chvíli konání jejich trpěl, ale náhle prudkým pohybem odstrčil oba přechočné a odepjav sám fábory, metl jimi ve tvář svého soka.

Jago nechal sebou nakládati, jak komu libo. Volně připjal mu Fernando stuhý za pochvalného skřeku množství. Až přítelova slova: „Vždyť vypadáš, jako bys se bál!“ přivedla ho k paměti.

„Na věž, na věž!“ pobízel hlučně dav. Nový zvoník na nikoho ani nepohlédnuv pádil do dveří zvonice. Sotva zmizel, přirazil proud lidstva právě ku dveřím chrámu, tak že stateční charroni s tíží udrželi se v hromadě. Náhle prorazil bouřnou směsicí hlasů pronikavý skřek a těm, kteří se obrátili, objevila se dívka prostovlasá, v neupraveném šatě, tlačenicí se deroucí, s děsivě úzkostlivým výrazem ve tváři.

„Spaste ho! Za ním, ať nezvoní!“ křičela zatínajíc pěst do dlouhých, překrásných vlasů. Tíseň lidu byla jí zbavila závoje. Vlna lidí zpět se odrážející povalila ji na kolena. „Zahyne, roztríští se!“ zaječela do stisknutých zubů nevýslovnou směsí vzteku a hrůzné bolesti. Marně pokoušela se povstati. Padla do mdlob.

Fernando, jakmile ji shlédl, byl ve mžiku u ní, hledě ji vzkřísit. Zvědavci obklopili je v těsný kruh, snášejíce ústrky se všech stran. Rozličné domněnky pronášely se, voláno po vodě.

V tom zazněl táhle dunivý hlas sv. Jakuba, vše kleslo na kolena a zmlklo. Veškeré hlavy zvedly se vzhůru. Mohutný zvon obrátil svůj jícen na náměstí, těžký jeho jazyk zahlaholil jasnou, potom obklopil se do zvonice, Jago za ním jako pták.

Vždy jasnou venku a temnou ve věži. Vše klečí na zemi a pozoruje obratného zvoníka.

Pojednou však jako ranou — zařvalo celé množství — všechno vzhůru — utíká — kolem věže široký prázdný kruh, jakoby vymetl, — jen Jata stojí vzpřímena na špičkách, rukama vzhůru míříc, úsilně napjata, až tenka, jako vzhůru vyletět. Celý zjev její je příšerně nepřirozený. Tu za všeobecného ticha — jen strašný zvon dozníval — třesklo cosi těžkého na dláždění a fábory zašustěly nad mrtvým Jagem, licenciátem.

* * *

Na prahu věžních dveří chrámu sv. Jakuba v Cordobě sedává šílená. Strhaný obličej svědčí o dávné kráse, nádherný vlas, jako mléko bílý, zakrývá celou postavu. Hubené ruce zabývají se objemným cárem, na němž nemožno barvu rozeznati. Stařena zašívá pozorně trhlinu za trhlinou a když je hotova, zadívá se na jisté místo před sebou na dlouho. Po té, jakoby se vzpamatovala, zachvěje se, rázem vše rozpáře a šije znova.

Jmenuje se Jata.

O B S A H.

	Strana
Na valech	5
Frantův román	13
Žebrák	37
Němák	50
San Jago	135